

חדא, טעה בדבר משנה את. ולכך אתה יכול לחזור.

ועוד, אי נמי בשיקול הדעת טעית ולא מצית הדרת בכך, מכל מקום אין אתה צריך לשלם, שהרי מומחה לבית דין אתה, וכל המומחה לבית דין שטעה פטור מלשלם.

### מתניתין:

חכם הנוטל שכר לחיות רואה את הבכורות — אין שוחטין בכורות על פיו, כיון שחוששים שמא מתוך שנטל שכר התיר.

כט-א אלא אם כן היה מומחה כאילא, שם אדם, שהיה דר ביבנה, והיה חסיד ולא נחשד להתיר בכורות עבור שכר, שהתירו לו חכמים להיות נוטל שכר ארבע איסרות — מעה כסף לבהמה דקה, שיראה בכור בהמה דקה אם יש בו מום. ושישה איסרות — לגסה. עבור שיראה בהמה גסה.

ושכרו היה קבוע, בין אם היה אומר עליו שהוא תם. ובין אם היה אומר עליו שהוא בעל מום.

### גמרא:

מאי טעמא נוטל שכרו ארבע לדקה וששה לגסה?

ומבארין: האי, בבהמה גסה, נפיש טרחיה,

שצריך להשליכו לארץ ולכפותו כדי לראות את מומו.

והאי, בבהמה דקה, לא נפיש טירחיה.

שנינו במשנה: שנוטל שכרו בין תם ובין בעל מום.

והוינן בה: בשלמא אם נמצא בעל מום נוטל שכרו, משום דקא שרי ליה.

אלא אם נמצא שהיה תם — אמאי נוטל שכרו? והא לא הועיל לו כלום שהרי נשאר באיסורו<sup>(12)</sup>.

ומבארין: דאם כן, שלא יטול שכר אלא אם הורה שהוא בעל מום, אתי אינשי למיחשדיה. ואמרי: האי בכור שהורה עליו שהוא בעל מום, אינו בעל מום, אלא תם הוא. והאי דקא שרי ליה, שהורה עליו שהוא בעל מום, משום אנרא הוא דאמר. הלכך נוטל שכרו בין אם נמצא תם, ובין אם היה בעל מום.

ופרכינן: אם נמצא הבכור תם, נמי אמרי אינשי שהאמת שהבכור בעל מום הוא. והאי דלא קשרי ליה, סבר: כי היכי דלשקול אנריה זימנא אחריתי. כשיבואו לשואלו שנית.

ומתריצין: חד זימנא תקינו ליה רבנן, שיטול שכרו כשרואה בהמה זו. אבל לשקול שכר תרי זימני עבור בהמה אחת, לא תקינו ליה רבנן<sup>(13)</sup>.

משום אגרא. וצ"ע מה שכתב רש"י במשנה, ועיין רמב"ן בהלכותיו שפירש האיטור משום נטילת שכר לדון וכמו במשנה דלקמן, וביאר ההיתר שניתן לאילה ביבנה.

12. ועיין בראשית בכורים שהקשה הא כיון ששכרו עבור הטרחה או הבטלה מאי נפקא מינה בין ראיית תם לבעל מום?

13. ולפי זה נמצא שאין חשש שיתירו בכור

## מתניתין:

דיין הנוטל שכרו לודן — דיניו בטלים<sup>(14)</sup>.

עד הנוטל שכר להעיד — עדותיו בטלה.

כהן הנוטל שכר להזות מי פרה, ולקדש, לערב אפר חטאת במים חיים —

מימיו, אינם מים חיים, אלא הם כמו מי מערה.

אפרו, אין לו דין אפר פרה אדומה, אלא אפר מקלה, אפר שריפה הוא.

אם היה החכם שרואה את הבכורות או הדיין או העד כהן, ומחמת שהלך עם הבעל דין, או עם בעל הבכור הוליכו במקום טומאה, וטמאהו מתרומתו, ואינו יכול לאכול תרומה, הרי בעל הבכור, או בעל הדין — מאכילו, ומשקו, וסכו משלו.

ואם היה החכם, או הדיין, זקן, וצריך ללכת למקום הדין או לראות את הבכור — מרכיבו על החמור, שוכר חמור ומרכיבו עליו.

ונותן לו שכרו כפועל.

## גמרא:

והוינן בה: מנא הני מילי דאסור ליטול שכר על הוראה ודין?

אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא, "ראה

למדתי אתכם חקים ומשפטים כאשר ציוני ה' אלוקי". מה אני בחנם, אף אתם בחנם.

פירוש, כאשר אני, צוני ה' ולמדני בחנם, אף אתם למדתם ממני בחנם ולא קבלתי מכם שכר<sup>(15)</sup>.

ומנין שאם לא מצא ממי ללמוד בחנם שילמד בשכר?

תלמוד לומר: "אמת קנה" דמשמע אף בדמים.

ומנין שלא יאמר, כשם שלמדתי בשכר, כך אלמדנה לאחרים בשכר?

תלמוד לומר: "אמת קנה — ואל תמכור".

שינונו במשנה: הנוטל שכר להזות ולקדש — מימיו מי מערה. אפרו — אפר מקלה.

ורמינהו: המקדש את האשה במי חטאת, באפר חטאת, הרי זו מקודשת. אף על פי שהוא המקדש ישראל.

ומוכח שמותר ליטול שכר דאי לאו הכי במאי מקדש לה<sup>(16)</sup>.

ומתריצין: אמר אביי: לא קשיא.

כאן, בההיא דהמקדש את האשה, בשכר הבאה ומלוי. שנוטל שכר עבור הבאת האפר ומילוי המים ממקום רחוק. ועל זה מותר לקחת שכר.

כאן, במשנה שאמרו שאסור לישראל ליטול

15. רא"ש.

16. רש"י פירש: "אף על פי שהוא ישראל" —

14. הרמב"ן בהלכות בכורות ובראשונים בקידושין נ"ח, ב כתבו שכל דיניו בטלים, ולא רק דין זה. ובמאירי שם כתב שהכונה לדיניו שמכאן ואילך.

שכר, איירי בשכר הזאה וקידוש. ועל גוף המצוה אסור לקחת שכר.

דיקא נמי, דקתני הכא במתניתין: "להזות ולקדש", דמשמע על פעולת ההזאה.

ואילו התם בקידושין קתני: המקדש ב"מי הטאת ובאפר הטאת", ומשמע דקאי על הטרחה בהבאתם ומלויים.

שמע מינה.

שנינו במשנה: אם היה כהן וטמאהו מתרומתו.

ומקשינן: איהו גופיה, הכהן שהלך לראות את הבכור, או לדון — היכי אזיל ומטמא? הא קאי בלאו! דכתיב: "לנפש לא יטמא בעמיו".

ומתרצינן: דאזיל לבית הפרס שטומאתו היא דרבנן<sup>(17)</sup>.

"בית הפרס" — מקום שהיה בו קבר ונחרש. ושיערו חכמים שמאה אמה סביבו יש אפשרות שיש שם מעצמות המת כשיעור שעורה.

דאמר רב יהודה אמר רב: מנפח אדם בית הפרס והולך. שעל ידי שהוא מנפח [נושף

המזה. ועי' תוס'.

המחרישה טוחנת את עצמות המת עד שאין בהם עצם כשעורה, ועצם פחות משעורה אינה מטמאת כלל. וכן נראה מדברי תוס' בנוזר [נד א ד"ה בית הפרס].

ושיטת התוס' בכתובות [כת ב] היא, שברשות היחיד [שכל ספק טומאה בו טמא], וטומאת בית הפרס היא אכן מהתורה, ורק ברשות הרבים [שכל ספק טומאה בו טהור], חכמים הם שטימאו בו את בית הפרס.

ותמהו המשנה אחרונה והסדרי טהרה [במשנה שם] והרש"ש [כתובות שם], הרי במשנה במסכת טהרות פ"ד מ"ה מבואר שבבית הפרס אין חילוק בין רשות הרבים לרשות היחיד, ובשניהם טומאתה היא רק מדרבנן. ואכן כך כתבו התוס' בשבת [טו ב] ור"ש [אהלות פי"ח מ"ג].

וביאר החזו"א [אהלות כג קא], שהתוס' במסכת כתובות דיברו רק על מקרה שבו מקום הקבר נחרש ונהרס הקבר, שאז ברור לנו שעצמות המת התפזרו על פני השדה. ובאופן כזה הוא שאמרו התוס' שספק טומאה ברשות היחיד טמא מהתורה. אבל במקרה שמקום הקבר

17. טומאת שדה זו היא רק מדרבנן, אבל מהתורה שדה בית הפרס טהורה [ברכות יט ב, חגיגה כה ב, כתובות כח ב, ע"ז יג א, שבת טו ב, ועוד.

ומצאנו בראשנים כמה ביאורים למה השדה אינה טמאה מהתורה:

התוס' [מו"ק דף ה ב ד"ה מנפח אדם] כתבו, שמעיקר הדין אין לחשוש שמא הגיעה המחרישה לעומק הקבר, ולכן, מעיקר הדין אין לחשוש שעצם מהקבר התפזרה בשדה, וכן דעת הר"ש [במסכת טהרות יז ג]. וראה בירושלמי נוזר פ"ז ה"א, שבכל קבורה צריך להעמיק את הקבר שלושה טפחים, כדי שלא תפגע המחרישה בקבר. והעיר הסדרי טהרה, שלדברי הירושלמי מובנים מאד דברי התוס', כי מאחר שהנוהג הוא לקבור בעומק כזה שאין המחרישה מגיעה עד לשם, הרי אין לחשוש שהמחרישה פגעה בקבר.

ביאור אחר כתב הריטב"א [מו"ק שם] שמדאורייתא אין לחשוש לעצם כשעורה, כי

**מתניתין:**

החשוד על הבכורות, כהן שהוא חשוד להטיל מום בבכורות תמימים<sup>(19)</sup>.

אין לוקחין ממנו אפילו בשר צבאים שאינם קדושים בבכורה, כיון שדומים בצבעם לבשר עגל. וכל שכן שאין לוקחין ממנו בשר עגל.

ולא לוקחין ממנו עורות שאינן עבודים. שמא הם עורות של בכורות שאסורים בהנאה.

רבי אליעזר אומר: לוקחין ממנו עורות של בהמה נקבה.

ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי, צמר שמלובן מצואתו.

אבל לוקחין ממנו טוי, חוטי צמר ובגדים. דוודאי אינם מבכור.

**גמרא:**

ומבארין: אין לוקחין ממנו בשר צבאים — משום דמיחלף בבשר דעגל.

אורין גם אם ישנה שם טומאה, הוא מרחיקה ממנו בנשיפתו. ועצם בגודל שעורה אינה מטמאה רק אם נוגע בה או נושאה, ולא אם מאהיל עליה. הלכך אינו מוזהר מללכת בבית הפרס. אבל אינו אוכל בתרומה. [ועיין תוד"ה היכי].

כט-ב **ורב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר: בית הפרס שנידש, דישה רבה ברגלים הרבה, תולים שכל העצמות נכתשו לפחות משיעור והרי הוא טהור.**

**אי נמי,** כהן זה לא נטמא כלל בטומאת מת. אלא בשאר טומאות. כגון טומאת נבילות ושרצים **דלא מוזהר** כהן עליהו שלא ליגע בהן. אבל לתרומה נפסל.

שנינו במשנה: **אם היה זקן מרכיבו על החמור ונותן לו שכרו כפועל.**

**תנא,** נוטל שכרו כפועל בטל.

ומבארין: **אמר אביי: כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה.** משערים כמה היה מסכים שיפחתו לו משכרו כדי שיתבטל ממלאכתו. שאם היתה מלאכתו קלה ושכרה מרובה, כגון שהיה נוקב מרגליות, הוא אינו חפץ רק אם יפחיתו לו דבר מועט. ואם מלאכתו קשה מסכים אף אם יפחיתו לו יותר<sup>(18)</sup>.

פירוש הר"ש.

18. ובתוד"ה פועל חולקים.

19. הרמב"ם בפרק ג' מבכורות ה"ח כתב שהוא חשוד למוכרן לשם חולין. וכתב הריט"א אות ל"א א' שאין כונת הרמב"ם שמוכר בכור תם

נשאר ידוע, והספק הוא האם החרישה במקום הקבר הוציאה ממנו עצמות ופיזרתן, שם לא צריך לחשוש מדין תורה שמא נגררו ממנו עצמות, וגם ברשות היחיד בית הפרס טהור.

ועיין בהרחבה בכיארור "בית הפרס" בחברותא למסכת אהלות, בהקדמה ובכיארור פרק יז, ובהערות על הביארור, ובהערות על